

Johannesevangelie over transparantie

ZO WEERBARSTIG? HOE TRANSPARANT?

Beste Vrienden,

De transparantie voor het goddelijke treft zonder meer de kern van religieus geloof. Omdat het thema gaat over de kern van waarheid in het religieus verhaal zal ik vooral enkele korte verhalen brengen en nadien enkele stellingen poneren. Ik geef niet zelf een interpretatie bij de verhalen, ieder moet daar maar het zijne van onthouden.

*En wat geloof ik dan? "Ik geloof dat het goed is om goed te zijn". Zò eenvoudig en zò moeilijk want: onvoorwaardelijk. Dit is een korte maar vrijwel volledige samenvatting van mijn christelijk geloof als ik eraan toevoeg dat ik dat onvoorwaardelijke goed-zijn niet zelf kan maken, dat ze niet voort gekomen is uit een Darwiniaanse evolutie maar dat zij een *transparantie moet zijn van een goedheid die van elders komt*. En deze transparantie is een tweede geboorte volgens de woorden van Johannes, "niet uit bloed of uit seksuele gemeenschap of uit de wil van een man, maar uit God geboren".*

Heden is transparantie een veelgebruikt woord waarmee de doorschijnendheid van vensterglas wordt bedoeld. De regering en justitie moeten transparant zijn. Ziekenhuizen en scholen en het ACW zoals overigens ook jullie financiën moeten transparant zijn. Uw bagage op het vliegveld en de voedselketen moeten transparant zijn. Zelfs onze geheime dienst moet, als we de mediahonger volgen, transparant zijn. God beware ons. Als je niet gewillig bent zullen ze een mes halen en tot op het bot gaan. Alleen onze tuinen en hoge hagen blijven voorlopig buiten schot.

Over zo'n doorzichtige transparantie zullen we het niet hebben. We zullen niemand in zijn blootje zetten, integendeel. Liever willen we de voyeurs met een ander licht verblinden en ons falen en dat van de anderen deemoedig toedekken. Onze opdracht is *in een ander het licht te ontdekken van een goedheid die hij niet kan bezitten en niet zelf kan gemaakt hebben*.

Die zoektocht kan gebeden worden: *"Uw wil geschiedde"*. Ik heb het altijd een toontje lager gebeden dan de rest van het Onze Vader omdat ik eerst mijn eigen plannen had. Anderen hebben een gevaarlijke interpretatie alsof ze die wil zeer concreet moeten kennen, wat vandaag in één of ander de juiste keuze is, of, nog erger, dat ze die wil gevonden hebben. Het staat in de bijbel geschreven of wordt bewezen in het succes, in de overwinning: *"God met ons"*.

Laat ons liever op zoektocht gaan langs enkele verhalen.

Het verhaal van de voetwassing werd als evangelie gelezen en is jullie goed bekend. Het is een nederig verhaal, helemaal niet heroïsch maar wel symbolisch voor de betekenis van de Jezusfiguur en ook profetisch voor wat komen gaat.

Het is goed om goed te zijn. Eenvoudig te zeggen maar weerbarstig. Enkele weken geleden, toevallig op de dag van de troonsverheffing van de paus, zat ik op de trein. Er kwam een jonge asielzoeker bedelend langs. Tegen mijn gewoonte in, maar wellicht nog onder de indruk van de pauselijke homilie, grabbelde ik in mijn vestzak en gaf hem één euro. Hij ging rechtover mij neerzitten, poogde mijn compassie op te drijven door te vertellen over drie nachten in het station van Gent en toonde een papiertje met een adres in Brussel, waar men hem naartoe stuurde. Er kwam een onzichtbare baby ter sprake en hij vroeg mij zijn treinticket te betalen terwijl hij een smalende grimas overhad

voor één euro. Hij sprak mij aan in het Frans en ik zei: “j’ai donné”. De anderen, die niets gegeven hadden, liet hij met rust en uiteindelijk vertrok hij. En die anderen lieten mij ook met rust en zwegen voorzichtig. Ik ben hen daar dankbaar voor.

Maar ook voor jullie die iets goeds willen doen voor een ander heb ik een voorstel: de familie Tokkie zoekt nieuwe burens. Zij zijn eenzaam. Dat zegt jullie misschien niet veel maar onze Nederlandse vrienden kennen hen vast wel. De familie Tokkie is daar een begrip geworden: iemand die zoveel overlast bezorgt dat niemand nog naast hem of haar wil wonen. Hanna Tokkie was betrokken bij een burenruzie met vechtpartij, brandstichting en fluitende kogels. Voelt iemand zich geroepen? Laat ons hier niet met het evangelie antwoorden maar voorlopig met woorden van Willem Elsschot (weliswaar geschreven in een andere context): “want tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren, ..en ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren.”

En ondertussen zijn we hier, samen. Wij delen een verlangen en wij delen ook belangen. Wij verlangen ernaar als het ware transparant te zijn voor het goddelijke goed-zijn, dat goede aan anderen door te geven en we zijn anderzijds met handen en voeten gebonden aan allerlei concrete voorwaarden en noodwendigheden van het leven die ons huis tot woning maken maar tezelfdertijd onze deur sluiten en onze vensters met gordijnen ondoorzichtig maken. Nog meer zijn we met onze geest gebonden door angsten voor verlies en er is veel te verliezen: werk, geld, gezondheid, liefde, kinderen, nachtrust, principes en idealen. Vul zelf aan. Waar kan de transparantie dan te vinden zijn, hoe kan ze oplichten door hagen en gordijnen, hoe kan ze ontwaard worden midden in dat dichte bos?

Een verhaal. Een vrouw was twintiger en amper enkele jaren gehuwd toen haar man ziek werd met multipel sclerose. Zij bleef bij hem. Over de jaren ging zijn toestand geleidelijk achteruit zonder veel therapeutische mogelijkheden. We zijn nu 35 jaar verder en ze heeft al die tijd voor hem gezorgd. Er is een tijd geweest dat ze een fiets liet bouwen waarop een rolstoel kon gemonteerd worden en zo reden ze langs de Damse vaart. Nu is hij volledig verlamd in beide benen en in rechter arm. Zijn linker arm en hand bewegen maar zijn slecht gecoördineerd. Hij spreekt moeilijk, ziet slecht en is mentaal afgetakeld. Haar tegenslag en onze onmacht heeft ze altijd geaccepteerd en ik heb haar nooit horen klagen. In de laatste maanden dat ik nog werkte moest hij in het ziekenhuis opgenomen worden met een doorligwonde, ondanks haar zorgen op één nacht tijd zeer groot en diep geworden. En zij had verdriet. En klaagde nog steeds niet.

Tweede verhaal: Een hoogbejaarde vrouw heeft een beroerte gedaan en ligt in het ziekenhuis met een halfzijdige verlamming en een afasie, d.w.z.: ze spreekt niet en ze verstaat ook niets verbaal. Daarentegen is ze goed bewust en begrijpt wat er gebeurt. Eén maal per week zit naast haar bed een dochter. Ze zit er de gehele namiddag, begroet haar moeder, schikt wat, helpt bij het avondeten en zit voor het overige naast het bed een boek te lezen. Gesprek is niet mogelijk. En de bejaarde vrouw zit naar haar te kijken. Op een dag komt de dochter bij mij, om informatie en uit behoefte om iets te vertellen: moeder heeft nooit veel van haar gehouden, wist ze te zeggen. Zij was de jongste. Toen zij volwassen werd leerde ze in het toen nog verre Brussel een man kennen met wie ze trouwde en kinderen kreeg. Dit vulde haar leven en terwijl ze nooit met haar moeder brak was de afstand een meevaller die toeliet de contacten te beperken tot de daartoe geëigende momenten. Nu moeder stervende was vond ze dat haar aanwezigheid belangrijk was. En ze was er, niet voortdurend maar in de mate van haar mogelijkheden.

Derde verhaal. Op tv gezien. Het is een verhaal waar bij een ongeval een vrachtwagenchauffeur gekneld zit terwijl de truck in brand schiet. Een toegesnelde man trekt hem ondanks het grote gevaar en de zeer moeilijke opdracht toch uit zijn cabine en loopt zelf brandwonden op. Wanneer ze veel later mekaar ontmoeten is beiderzijds de emotie zeer indringend: sidderen bij het zien van de medemens, de ene toen weerloze medemens in groot gevaar, de andere ongepland, ongewild, maar

onweerstaanbaar de mens van wie Levinas zegt dat voor hem *de dood van de ander belangrijker is dan de eigen dood*. Of om het minder dramatisch te zeggen: voor wie leven en welzijn van de ander belangrijker is dan het eigen welzijn. En dit, zegt Levinas, is de geboorte van de humaniteit. Het is de tweede geboorte volgens Johannes.

In die *humaniteit* handelt de mens zelf, hij moet zelf zijn verantwoordelijkheid nemen, maar die autonome mens is niet de baas. Hij wordt gedreven vanuit een licht dat van elders komt. De mens kan aan dit licht weerstaan of zich gewonnen geven. *In het transparante, onvoorwaardelijke goed-zijn geeft hij zich gewonnen en komen autonomie en heteronomie samen en verdwijnt dit oude conflict tussen geloof en wereld.*

Enkele beschouwingen:

Transparante goedheid kan een zeldzame keer zeer zichtbaar zijn, denk aan moeder Theresa of pater Damiaan maar is in het dagelijkse leven meestal *onopvallend*. Het is er maar wordt niet door iedereen gezien, en ook wie er gevoelig voor is ziet het slechts af en toe. Je loopt er zo aan voorbij, ook Jezus leerlingen hadden het nog niet echt door. Je vind het normaal en als het je te boven gaat vind je het misschien zelfs wat verdacht. Let op voor jaloersheid.

Transparante goedheid is veelal *onbewust*: spreek iemand aan die je ontroert en je zult verwondering zien in zijn blik.

Transparante goedheid is *ongepland tot ongewild, maar onweerstaanbaar* als ze je overkomt. Ze kan echter slechts tevoorschijn komen op vruchtbare grond.

Ze is *geen krachttoer*, geen sportprestatie, niet het resultaat van oefeningen en inspanningen. Het transparante licht wek je niet zelf op zoals een fietslamp, met hard trappen. Het licht is je gegeven, je laat het door, *je geeft je over*.

Het transparante licht kan *schrikwekkend* zijn. Als je zou weten dat je een brandende vrachtwagen tegenkomt maak je wellicht een omweg.

Om transparant te kunnen zijn moet je je *angsten overwinnen* en vol vertrouwen zijn. Maar wat moet je vertrouwen? *Je moet vertrouwen dat het goed is om goed te zijn*. En dat is eenvoudig gezegd maar, zoals ik gepoogd heb aan te geven, niet makkelijk om te doen.

Wie *één ogenblik* in zijn leven transparant is geweest voor een Goddelijk licht heeft het eeuwig leven gekend. *Het eeuwig leven is één ogenblik*.

Maar laat mij twijfelen: ik weet niet of ik het ooit geweest ben, zó zuiver van hart, zó bevrijd van angst en los van alle redelijke belangen dat ik het goede licht ongehinderd doorliet. Is dat erg?

Kijk om te eindigen met mij naar deze foto: misschien dacht je dat ik suggereer dat je moet opkijken naar het stralende venster. Dat je naar dat licht toe moet. Hou op en kijk beneden: kijk hoe mooi dit eenvoudige gebouw wordt onder dit mooie licht. Blijf maar binnen hier beneden en *kom tot rust en vrede: als je het mooie en het goed zijn van de andere hebt gezien of gevoeld, als je het herkent hebt en als je die kon verdragen, dan heb ook jij de eeuwigheid gezien, dan is ook aan jou het paradijs beloofd*.

Jacques Goethals
De Lier – 5 mei 2013